

TUNTOSARVI

Nro 5 ♦ Toukokuu 2012

Suomen Kuurosokeat ry

Lex Grandian muistolle

Kuurosokeat käyttävät
paljon tulkkauspalvelua

Sisältö

Pääkirjoitus: Yhteistyötä ja kumppanuutta.....	3
Kuurosokeat käyttävät paljon tulkkaukspalvelua.....	4
Toisenlainen toimintaympäristö -projekti päättyy.....	6
Lex Grandian muistolle.....	8
Kansainvälinen ikkuna.....	9
Lex Grandian muistosivu.....	10
Sosiaalishaptisen kommunikaation taitajia Arlasta.....	11
Oikaisu.....	12
Mielekkäässä työssä viihtyy vuosikymmeniä.....	13
Uutta kuntoutuksessa - JET-koulutuksen kehittämishanke.....	16
Pärnun-matkalla.....	19
Takakansi: Etelessä näihin ei törmää!.....	20

Etukannen kuva: Idänsinililjoja Suomen Kuurosokeat ry:n Toimintakeskuksen pihalla toukokuussa. Kuva: Pentti Pietiläinen.

Tuntosarvi 6–7/2012 ilmestyy viikolla 26. Aineiston viimeinen jättöpäivä 5.6. Tuntosarvi 8/2012 ilmestyy viikolla 34. Aineiston viimeinen jättöpäivä 31.7. Aineistoa voi lähettää osoitteeseen: tiedotus@kuurosokeat.fi.

TUNTOSARVI
38. vuosikerta

ISSN 0358-2280

Julkaisija
Suomen Kuurosokeat ry.

Taitto
Katriina Ekola

Päätoimittaja
vs. tiedottaja Katriina Ekola,
p. 040 753 2026, s-posti:
tiedotus@kuurosokeat.fi.

Toimitusneuvosto
Esko Jäntti (puheenjohtaja), Aarne Pirkola, Ari Suutarla, Jaakko Evonen (sihteeri) ja Katriina Ekola.

Hinta
Vuosikerta 25 euroa. Suomen Kuurosokeat ry:n jäsenille ja asiakkaille ilmainen. 12 numeroa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteenä, videona ja/ tai elektronisena versiona. Ruotsinkielinen Känselförbundet ilmestyy 4 kertaa vuodessa isokirjoituksella.

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Suomen Kuurosokeat ry, PL 40, 00030 IIRIS, p. 040 778 0299, faksi 040 604 7477, s-posti: kuurosokeat@kuurosokeat.fi. Toimiston aukioloaika ma-pe klo 8.00–15.45.

Painopaikka
Oriveden Kirjapaino.

Toimituksella on oikeus käyttää lehden juttuja yhdistyksen internet-sivuilla www.kuurosokeat.fi. Tuntosarvi on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kultti ry:n jäsenlehti.

Yhteistyötä ja kumppanuutta

Aistivammajärjestöjen yhteinen näkemys on, että yhteiskunnan tulee olla avoin kaikille vammaisille henkilöille vamman asteesta riippumatta. Järjestöjen yhteistyöllä pitää tukea kunnan poikkihallinnollista yhteistyötä mm. kasvatuksen, opetuksen ja sosiaali- ja terveystieteiden asioissa. Järjestöt ovat tiivistäneet kumppanuuttaan ja yhteistyön tuloksena saatiin Kelaan pysyvä tulkkauspalvelujen yhteistyöfoorumi (mukana Kuurojen Liitto ry, Kuuloliitto ry, Suomen Kuurosokeat ry ja Svenska hörsselförbundet rf).

YK:n vammaisten ihmisten ihmisoikeussopimus edellyttää, että kuurosokeusasioissa tehdään yhteistyötä niin kansainvälisellä kuin kansallisellakin tasolla. Suomen vammaispalvelulaki velvoittaa myös, että kuurosokeiden elinoloja kehitetään poistamalla epäkohtia ja haittoja, jotka rajoittavat heidän toimintamahdollisuuksiaan ja osallistumistaan. Lisäksi kuntien on huolehdittava yleisten palvelujen soveltavuudesta myös kuurosokeille henkilöille.

Yhdistyksemme on mukana jättämässä yhteistyöhanketta Raha-automaattiyhdistykselle Kuuloliiton, Kuurojen Liiton, KLV:n (Kuulovammaisten Lasten Vanhempien Liitto), Kuurojen Palvelusäätiön ja LapCI:n (Sisäkorvaistutusten valtakunnallinen yhdistys) kanssa. Hankkeessa kartoitetaan ja selvitetään kouluikäisten 7–15-vuotiaiden kuurojen, kuurosokeiden ja vaikeasti kuulovammaisten lasten ja nuorten koulunkäyntiä ja sosiaalista elämää haittaavia tekijöitä, heidän sosiaalista elämäntilannettaan sekä avun ja tuen tarvetta.

Suomen Kuurosokeat ry:n tavoitteena on kuurosokeiden oikeuksien toteutuminen. Osallisuus, syrjimättömyys, itsemääräämisoikeus, saavutettavuus ja esteettömyys ovat oikeuksien toteutumisen edellytyksiä.

Yhdessä onnistumme!

Kai Leinonen
toiminnanjohtaja ◆

Kuurosokeat käyttävät paljon tulkkauspalvelua

Teksti: Heikki Majava

Kela on tiedottanut järjestöille vuoden 2011 toteutuneesta tulkkauspalvelusta ja kertonut alustavia tilastotietoja. Näiden perusteella kuulonäkövammaiset tulkkauspalvelun käyttäjät ovat pieni, mutta erittäin paljon tulkkauspalvelua käyttävä ryhmä. Kaikista tulkkauspalvelupäätöksen saaneista vain 6 % (298 henkilöä) on Kelan tilastojen mukaan kuulonäkövammaisia. Kuitenkin tämä ryhmä on käyttänyt noin 26 % eli yhden neljänneksen kaikista tulkkauspalvelutunneista.

Tämä kertoo siitä, kuinka keskeinen merkitys tulkkauspalvelulla on kuulonäkövammaisille. Ihmetystä herättää, että kuulonäkövammaisten tulkkauspalvelupäätösten määrä on noin pieni. Tämä saattaa johtua siitä, että silloin kun päätökset siirtyivät kunnilta Kelaan, moni kuulonäkövammaisen oli kuntien Kelaan antamissa tiedoissa kuulovammaisen tulkin käyttäjä. Kela toivookin, että tulkkauspalvelun käyttäjät tar-

kistaisivat omat tulkkauspalveluprofiilinsa ja tekisivät niihin tarvittavat muutokset.

Kelan tulkkauspalvelun yhteistyöta- paaminen järjestettiin 29.3.2012. Tilaisuuden tarkoituksena oli käsitellä tulkkauspalvelun palautteita, vuoden 2011 tilastoja tulkkauspalvelusta, etätulkkauksen kokeilua sekä yhteistyön kehittämistä. Tilaisuuteen osallistui tulkkauspalvelua käyttävien asiakkaiden edustusjärjestöjä kuulovammaisten ja puhevammaisten puolelta. Lisäksi läsnä olivat Kelan tulkkauspalvelujen toteutuksesta vastaavat henkilöt sekä edustus Sosiaali- ja terveysministeriöstä. Suomen Kuurosokeat ry:tä edustivat puheenjohtaja **Seppo Jurvanen**, hallituksen jäsen **Riku Virtanen** ja järjestöpäällikkö **Heikki Majava**.

Tulkkauspalvelujen tilastot olivat vielä alustavia ja tarkistamattomia. Tässä kuitenkin tärkeimpiä huomioita:

- Kuulonäkövammaisille myönnettyjä tulkkauspalvelupäätöksiä on 298, mikä on noin 6% kaikista tulkkauspalvelupäätöksistä.
- Kuulonäkövammaiset tekivät n. 16 % (14195 kpl) kaikista tulkkauspalvelutilauksista (87738 kpl).
- Kuulonäkövammaiset käyttivät n. 26 % (53900 tuntia) kaikista yleistulkkaustunneista (202 990 tuntia, mukana ei ole opiskelutulkkaus).
- Kuulonäkövammaiset käyttivät tulkkauspalvelua keskimäärin n. 218 tuntia vuoden aikana. Kaikki tulkkauspalvelua käyttävät huomioiden tulkkauspalvelua käytettiin keskimäärin n. 63 tuntia.
- Tulkkausvälityksen onnistumisprosentti oli kuulonäkövammaisille koko maassa 94,3% (811 epäonnistunutta tulkin välitystä).
- Onnistumisprosentti Etelä-Suomessa oli 94,5%, Lounais-Suomessa 96,9%, Länsi-Suomessa 94,3%, Itä-Suomessa 95,2% ja Pohjois-Suomessa 86,4%.

Etätulkkausta kehitetään projektissa, joka alkoi loppuvuodesta 2011. Mukana on 50 koekäyttäjää, joista yksi (1) on kuulonäkövammaisen. Testijakson jälkeen arvioidaan etä-

tulkkauksen toimivuus, ennen kuin se varsinaisesti käynnistyy. Etätulkkaukseen tuli useita kommentteja, kuten kuinka tärkeää olisi, että asiakkaat pääsisivät etukäteen testaamaan käytännössä palvelua ja sen soveltuvuutta.

Järjestöjen palautetta tuli laajasti. Yleisesti ottaen palveluun oltiin tyytyväisiä ja VATU-keskuksen (Vammaisten tulkkauspalvelukeskus) toiminta sai kehuja. Ongelmia oli mm. välityskeskusten erilaisissa käytännöissä, tulkkauksen laadussa, tulkkien puutteessa, vaikeudessa saada tulkin nimeä, tulkkirinkien puuttuminen muilta kuin kuulonäkövammaisilta ja puhevammaisilta. Kuulonäkövammaisten osalta esille nousivat osittain samat asiat. Lisäksi esitettiin monia kehittämissuhteita ja toivottiin pysyvän yhteistyöfoorumien perustamista.

Tilaisuuden lopuksi ilmoitettiin, että perustetaan määräaikainen yhteistyöryhmä, jossa on Kelan, järjestöjen ja tuottajien edustus. Tämän työryhmän tarkoitus on ratkaista päivystykseen, ryhmämatkoihin, isojen tilaisuuksien koordinointiin ja asiakaspalautejärjestelmään liittyvät ongelmat.

Kuulovammajärjestöjen toiminnanjohtajat ja Kelan edustajat tapasivat

18.4. 2012. Tapaamisessa sovittiin pysyvän yhteistyöfoorumin perustamisesta. Yhteistyö antaa järjestöille mahdollisuuden osallistua tulkkauspalveluiden säännölliseen kehittämi-

seen. Lisäksi järjestöt voivat antaa arvokasta palautetta Kelalle palveluiden toimivuudesta ja kehittämistarpeista asiakkaiden näkökulmasta. ◆

Toisenlainen toimintaympäristö -projekti päättyy

Teksti: Merja Kovanen

Pirkanmaalla toteutettu kolmivuotinen Toisenlainen toimintaympäristö -projekti on päättymässä. Asiaa juhlistettiin 16.4. pidetyssä päätöseminaarissa, johon saapui noin 90 osallistujaa. Seminaarin paikkana oli hotelli Scandic Tampere City. Yleisössä oli projektin yhteistyökumppaneita, kuurosokeita, lähiverkoston jäseniä, kuurosokeusalalla työskenteleviä ja vapaaehtoistomijoita.

Seminaarin pääteemoja olivat sosiaalinen tuki, esteettömyys, kuurosokeuden vaikutukset toimintakykyyn sekä vertaistuen merkitys kuulonäkövammaiselle. Aluksi kuntoutumis- ja asumispalvelujohtaja

Risto Hoikkanen loi lyhyen katsauksen hankkeeseen ja esitteli projektihenkilöstön sekä ohjausryhmän.

Yhteiskuntatieteiden tohtori **Pirjo Somerkivi** luennoi aiheesta ”sosiaalinen tuki elämän arjessa”. Hän kertoi tuen merkityksestä sekä esitteli omassa väitöskirjassaan esille nousseita näkövammaisten henkilöiden kokemuksia aiheesta. Vertailukohtana käytettiin Toisenlainen toimintaympäristö -hankkeen tuloksia. Seminaarin osallistujat käyttivät muutamia puheenvuoroja kertoen sosiaaliseen tukeen liittyvistä kokemuksistaan.

Tampereen kaupungin vammais- ja esteettömyysasiamies **Jukka Kaukolan** aiheena oli esteettömyyden

edistämistyö Tampereella. Hänen mukaansa asenteet ovat edelleen suurin este saavutettavan ja esteettömän yhteiskunnan muodostumiselle. Kaukola esitteli lyhyesti vammaisuuteen liittyviä uskomuksia ja myyttejä. Lisäksi hän kertoi Tampereen kaupungin vammaispoliittisesta ohjelmasta ja saavutettavuussuunnitelmasta.

Projektivastaava **Merja Kovanen** kertoi projektin tuloksista. Kuurosokeuden seurannaisvaikutukset ovat yhteydessä toimintakykyyn. Erilaisten toimintakykyä tukevien palvelujen yhteydessä edellytetään yhä enemmän mittareiden käyttöä. Kaikille ihmisille tarkoitettut mittarit eivät aina toimi kuurosokeiden kohdalla. Ne eivät selitä, mistä tulokset johtuvat. Lisäksi niissä ei yleensä

huomioida avustuksen ja apuvälineiden vaikutusta suoriutumiseen. Toimintakykyajattelun taustalla on kansainvälinen toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus eli ICF.

Seminaarin päätteeksi projektityöntekijä **Marianne Mielityinen** ja kokemuspuhuja **Paula Laht** kertoivat kokemuksiaan projektin aikana kokoontuneista kuurosokeiden ryhmistä ja vertaistuen merkityksestä. Paula kertoi myös perheenjäsenten saamasta ohjauksesta ja tukihenkilötoiminnasta.

Seminaarin antia ja Toisenlainen toimintaympäristö -projektin tuloksia käsitellään tarkemmin tulevissa Tuntosarvi-lehdissä. ♦

Yllätysvieras. Sosiaalinen Hilikka Nieminen tutustui Sampolan päivätoiminnan askerteluun sekä Anja Lehtosen tekemiin savihelmiin ja Samuli Kujanpään savilautaseen. Ohjaajina Sari Kekkonen ja Irja Urme. Kuva: Pentti Vihanto.

Lex Grandia ja Seija Troyanolentokentällä 2.10.2011 Brasilian Dbl-konferenssin jälkeen.

Lex Grandian muistolle

Teksti: Seija Troyano, kuva: Seija Troyanon albumi

Hieno vaikuttaja ja kuurosokeiden oikeuksien puolestapuhuja, **Lex Grandia**, on poissa.

Tapasin Lexin viimeisen kerran lentokentällä odotellessamme lentoa kotiin Brasilian Dbl-konferenssista lokakuussa 2011. Sain silloin vielä mahdollisuuden onnitella Lexiä ja hänen **Ann**-vaimoaan heidän saamastaan tunnustuksesta konferenssiviikon päätteeksi pidetyssä gaalaillassa.

Olin erityisen iloinen, että myös Ann Thestrup, Lexin ”muusa” sai ansaitun huomion. Yhdessä he ovat olleet vahva ja tehokas työpari, vaikka Ann mielellään on pysytellyt sivummalla.

Kuurosokeuskentällä pidän Lex Grandiaa **Helen Kellerin** vertaisena vaikuttajana tämän päivän yhteiskunnassa.

Olen saanut tavata Lexin monta kertaa erilaisissa tapahtumissa, missä kuurosokeuskonferensseja ja kokouksia on pidetty. Mieleeni jäi muutama vuosi sitten Tanskan Åal-borgissa pidetty Dbl:n johtoryhmän kokous. Lex vieraili kokoukses-samme vielä toipilaana kertomas-sa viimeisimpiä kuulumisia. Hän kutsui myös johtoryhmän kokouk-sen päätteeksi kotiinsa viettämään hieman myöhästyneitä syntymäpäi-viään. En itse valitettavasti voinut osallistua syntymäpäiville, mutta onnittelin Lexiä ennen kotimatkaani ojentamalla hänelle Suomen Kuu-rosokeat ry:n puolesta Marimekon sinivalkoraidallisen kylpytakin. Muu johtoryhmä osti Lexille uuden pii-pun. Piippu ja Lex kuuluivat tiiviisti yhteen aina ja kaikkialla missä Lex liikkui.

Vaikuttajia riittää moneen junaan, mutta jotkut erottuvat joukosta. Lex Grandia kuului joukkoon, joka erot-tui massasta. Lex nautti myös työn-tekijöiden ja muiden yhteistyötaho-jen kunnioitusta. Häntä kuunneltiin ja hänellä oli sanottavaa.

Lex ei kulkenut valmiita polkuja, vaan hän työsti polkuja muiden kul-jettavaksi. ◆

Kansainvälinen ikkuna

Lex Grandia on poissa

Teksti: Ari Suutarla

Huhtikuun 19. päivänä 2012 Tans-kasta kiiri suruviesti:

”Kuurosokeiden Maailmanliiton pre-sidentti **Lex Grandia** on poissa.”

Hän kuoli sairastettuaan monen vuoden ajan vaikeata syöpää. Sai-raus ei kuitenkaan estänyt häntä hoitamasta vaimonsa **Ann Test-rupin** avustamana suurta maail-manlaajuista tehtäväänsä. Sairaus toki rajoitti vähän matkustamista eri maissa kuurosokeiden asialla. Lex Grandia siunattiin Tanskassa koti-kaupunkinsa Nørresundbyn kirkos-sa 28. huhtikuuta.

Lex Grandia syntyi vuonna 1950. Alun perin hän oli hollantilainen reformoidun kirkon pappi. Näkö ja kuulo olivat hiipuneet vähitel-len. Avioiduttuaan tulkkinsa Annen kanssa Grandia omistautui koko-naan kuurosokeiden asialle.

Lex Grandia auttoi kymmenien maiden kuurosokeita muodostamaan omia yhdistyksiä. Erityisesti häntä lähellä olivat kehitysmaat.

Mittavimmat ansiot Lex Grandian elämäntyöstä lienevät kirjattavissa Yhdistyneiden Kansakuntien vammaissopimukseen vuodelta 2007. Hän oli keskeisesti mukana sopimuksen valmistelussa ja piti huolen, että kuurosokeiden henkilöiden kaksoisvamma otettiin huomioon. Grandian puheiden avainlauseita oli:

”Ei mitään meistä ilman meitä.”

Lex Grandian persoona oli valoisa, keskustelujen ote lämmin ja vakavissakin asioissa huumorin höystämä. Hän ei hakeutunut vain "herrojen pöytiin", vaan osoitti vilpittömää kiinnostusta tavallisenkin kuurosokean ihmisen asioihin.

Lex Grandia kävi useita kertoja Suomessa. Laajimmin hänet muistetaan Tampereelta 2005 Suomen Kuurosokeat ry:n isännöimästä Helen Keller -maailmankongressista ja Kuurosokeiden Maailmanliiton yleiskokouksesta.

Euroopan Kuurosokeiden Liiton, EDBU:n presidentti **Sergei Sirotkin** Venäjältä viestittää:

”Me kuurosokeat eri puolilla Eurooppaa ja koko maailmaa haluamme jatkaa ja laajentaa Lex Grandian edistyksellistä kuurosokeiden sosiaalisen kuntoutuksen toteuttamista. Kunnioitamme Lex Grandian muistoa.”

Meidän kotimme olohuoneen katoissa Helsingin Töölössä liikehtii ilmapurtojen mukana Annen ja Lexin eräälle illallisvierailulle tuliaisena tuoma tanskalainen kaunis ja rauhoittava Flenstedin mobile. Meidän tavoin moni jää kaipaamaan edesmenneyttä kuurosokeustyön uranuurtajaa ja ystävää. ♦

Lex Grandian muistosivu

Ann Thestrup on avannut **Lex Grandian** muistosivun internetiin. Sivulle voi käydä kirjoittamassa muistokirjoituksen vuoden 2013 toukokuuhun saakka. Sivusto on osoitteessa: <http://memorialwebsites.legacy.com/lexgrandia> ♦

Sosiaalishaptisen kommunikaation taitajia Arlasta

Teksti: Riitta Lahtinen

Sosiaalishaptisen kommunikaation koulutuksesta valmistui maaliskuussa kahdeksan ammattilaista Arlan toimipisteessä. Koulutukseen osallistui viittomakielen tulkkeja, kirjoitustulkki, henkilökohtainen avustaja, opettaja sekä ohjaaja.

Koulutus antaa opiskelijoille hyvät perustaidot sosiaalishaptisen kommunikaation käyttöön, tuottamiseen ja viestien kieliopin hahmottamiseen.

Kolmen opintopisteen koulutus jakautuu kuuteen lähipäivään kahden lukukauden aikana. Koulutusten välillä opiskelijat kokeilevat haptiiseja eli kehoviestejä asiakkaidensa kanssa.

Koulutuksen lopputyöhön liittyen opiskelijat tekivät kokeiluja mm. museossa selkään piirtämisestä sanallisen kuvailun ohella. Osa opiskelijoista havainnoi kuurosokeiden tilaisuutta ja kokosi tulkkauksessa käytettyjä haptiiseja. Kirjoitustulkki

tuotti kokeilun tuloksena ns. musiikkihihan, johon oli paikallistettu eri musiikki-instrumentteja sekä mies- ja naislaulajan kuvat. Hihaan tuotettiin musikaalista tietoa kirjoitustulkkauksen ohella, kun asiakkaalla oli hiha käsivarren päällä! Eräs tulkki keräsi sosiaalishaptiseen kommunikaatioon liittyvien käsitteiden viittomia, jotka on tarkoitus siirtää myös Suomen Kuurosokeat ry:n kotisivuille.

Ammattilainen, joka oli työskennellyt syntymästään kuurosokean kanssa, valitsi arkitoimiin muutamia kehollisia viestejä, joita työntekijät kokeilivat parin kuukauden ajan. Näkövammaisen kuulevan henkilön avustaja otti oppitunneilla työkalukseen mm. selkään piirtämisen. Näkövammaisen opiskelija kertoi itse menetelmien toimivuudesta ja miten kosketusviestit auttavat häntä hahmottamaan tilaa, muotoja ja korkeuksia. Peruskoulun opettaja keräsi kättelyyn liittyviä kokemuksia.

Kuurosokeat tulkkauspalvelun käyttäjät voivat valita ja merkitä

tulkkauspalvelun asiakasprofiililomakkeeseen yhdeksi kommunikaatiomenetelmäkseen sosiaalishaptisen kommunikaation. Jos he toivovat tulkin osaavan näitä menetelmiä, etsii keskus tällöin ensisijaisesti toiveen mukaisia tulkkeja. Myös tulkin profiilissa tulisi ilmetä erityisosaamisen alueena kolmen opintopisteen suoritettu koulutus.

Sosiaalishaptisen kommunikaation kouluttajiksi ovat viimeisten 10 vuoden aikana syventyneet **Pirkko Pölönen** ja **Russ Palmer**. Pölönen on erikoistunut arjen perushaptiisien kouluttamiseen sekä analysoimiseen ja Palmer musiikin haptiisien kehittämiseen.

Seuraava kurssi alkaa syksyllä. Koulutukseen voi hakea kuka tahansa asiasta kiinnostunut. Perushaptiisien kouluttajakoulutusta suunnitellaan. Jatkokoulutus antaisi perustietojen lisäksi mahdollisuuden myös kouluttaa perushaptiiseja eri asiakasryhmille.

Lisätietoja:
riitta.lahtinen@kuurosokeat.fi ◆

Oikaisu

Seuraavassa lisätietoja Tuntosarven 4/2012 Kerro se kuvin -kuvasarjaan liittyen.

Tieto- ja viestintäteknologian tukipalveluiden IT-koulutus järjestää vuoden aikana kuusi IT-aiheista koulutusviikkoa Kuurosokeiden Toimintakeskuksessa, Tampereella. Koulutusviikkojen aiheet vaihtelevat, mutta Kerro se kuvin -viikkoja on järjestetty jo useampia vuodesta 2009 lähtien. Ensi vuonna viikon teema hieman muuttuu ja keväälle 2013 on suunniteltu Kamera arjessa mukana -koulutusviikkoa, jonka aikana opetellaan käyttämään kameraa tiedonhankintavälineenä. Viikko on suunnattu viittomakielille.

Ensi vuoden IT-koulutusviikkojen ajankohdat ja sisällöt varmistuvat tämän vuoden lopussa ja julkaistaan viimeistään vuoden vaihteessa Toimintakalenterissa ja yhdistyksen internet-sivuilla osoitteessa:

<http://www.kuurosokeat.fi/it-palvelut/it-koulutuspalvelut/>

IT-koulutuksen terveiset:
Anne Metsäpuro, Jenni Leppänen ja Maarit Patrikainen ◆

Mielekkäässä työssä viihtyy vuosikymmeniä

Teksti ja kuvat: Katriina Ekola

Ilmainen puheensorina täyttää olohuoneen, kahvit on juotu ja on aika aloittaa työskentely. **Soini Siirtolan** kotiin on kokoontunut palaveriin ja koulutukseen ryhmä vapaaehtoisia, jotka valmistavat kerran viikossa ilmestyvästä Ristin Voitto -lehdestä version näkövammaisille. Paikalla on myös kaksi uutta henkilöä, jotka ovat kiinnostuneita ryhmän toiminnasta ja ovat tulleet tutustumaan työhön.

Äänilehtityötä lähes kolmenkymmenen vuoden ajan

Kuulonäkövamma ei ole estänyt Soini Siirtolan työntekoa. Hän valmistui verhoilijaksi Näkövammaisten ammattikoulusta ja työskenteli pitkään Yleisradion ja YIT:n palveluksessa. Päivätyönsä ohessa hän on tehnyt vapaaehtoistyötä äänilehtien parissa lähes kolmenkymmenen vuoden ajan.

”Vuonna 1985 aloin lukea kotona hengellistä lehteä kasetille, kun

huomasin, että näkövammaisten on vaikea saada tietoa”, Siirtola muistelee lehtityönsä alkutaivalta.

”Kävin Helsingin Saalem-seurakunnassa ja mukanani oli usein näkövammaisia. Opastin heitä tilaisuuksissa ja se huomattiin seurakunnan johdossa. Ilman kummempia seremonioita minut nimitettiin näkövammaistyöntekijäksi”, Siirtola naurahtaa.

”1990-luvun alussa ryhdyimme tekemään hengellisiä äänilehtiä seurakunnan tiloissa. Osa vapaaehtoisista luki lehteä kotona C-kasetille ja toiset monistivat, pussittivat ja postittivat kasetteja Saalemissa. Valmistimme noin puolenkymmentä kristillistä lehteä.”

”Vuoden 2008 tienoilla oli selvää, että C-kasetti on tullut tiensä päähän. Saalemin vammaistyöryhmän ja yhteistyökumppaneiden avulla saimme mahdollisuuden ryhtyä tekemään lehteä digitaalisesti”, Siirtola muistelee toiminnan eri vaiheita ja iloitsee muutoksesta.

Eero Siimes (vas.) ja Soini Siirtola ovat molemmat äänilehtityön konkareita. He istuvat Soini Siirtolan itse verhoilemalla sohvalla.

Uuden vapaaehtoisryhmän organisoijaksi

”Samat vapaaehtoiset, jotka lukivat Ristin Voittoa C-kasetille, ryhtyivät muokkaamaan lehteä tietokoneella. Saimme ryhmään mukaan myös pari uutta henkilöä”, Siirtola kertoo. Hän itse ryhtyi organisoimaan uuden ryhmän toimintaa.

”Varauduimme mielestäni hyvin muutokseen”, Siirtola pohtii parin vuoden takaista kehitysvaihetta.

”Siirtyminen ei tapahtunut kummelluksitta, mutta koulutuksen ja harjoittelun jälkeen ensimmäinen digitaalinen Ristin Voitto ilmestyi

sekä Luetus- että Daisy-muodossa joulukuussa 2010. Samalla päättyi lehden C-kasettituotanto.”

”Palaute lehden molemmista uusista versioista on ollut positiivista”, Siirtola kertoo. ”Monet C-kasettien huonoon laatuun kyllästyneet ovat ryhtyneet tilaamaan uudelleen Ristin Voittoa.”

”Tällä hetkellä lehden muokkaamiseen on sitoutunut kuusi henkilöä. Ryhmään mahtuisi lisää vapaaehtoisia, mikä mahdollistaisi useampien lehtien tuottamisen”, Siirtola sanoo. Hän näyttää siis edelleen viihtyvän työssään ja suuntaavan katsettaan tulevaisuuteen.

”Hyvän sanoman eteenpäin vieminen palkitsee. Lisäksi tuntuu hyvältä välittää tietoa näkövammaisille”, Siirtola pohtii työssä viihtymistään. ”Pidän tästä työstä ja aion jatkaa niin kauan kuin on mahdollista.”

Tietokoneella tehtävä työ innosti mukaan

Eero Siimes on myös työskennellyt äänilehtien parissa 1990-luvulta lähtien. Välillä työhön tuli taukoa, mutta tietokoneella tehtävä muokkaustyö innosti kuulonäkövammaisen Siimeksen uudelleen vapaaehtoistyöhön.

”Kuulin ryhmästä Soini Siirtolalta ja innostuin siitä, että työtä voi tehdä kotoa käsin. Tietenkin myös atk-pohjainen työ kiinnosti minua. Olen työskennellyt muun muassa ohjelmoija-suunnittelijana ja tehnyt tietokantaohjelmointia.”

”Lehden muokkaustyö on tekstinkäsittelyä, tekstipätkien poimimista ja kopiointia toiseen tiedostoon. Työ edellyttää tarkkuutta ja kurinalaisuutta, jotta lehden rakenne syntyy oikein. Tekstinkäsittelyn ja tietokoneen käytön perustaidot riittävät”, Siimes kuvailee työtä.

Eero Siimes työstää lehden sähköistä aineistoa tekstinkäsittelyohjelmalla.

”Käytän muokkaamiseen ehkä enemmän aikaa kuin muut, koska luen hitaammin tekstiä. Heikon näön takia en saa koko lehteä yhden illan aikana valmiiksi, vaan työhön menee noin kolme iltaa”, Eero Siime kuvaa työskentelyään. Muokausvuoro kiertää jokaisella viiden viikon välein.

”Tämä vapaaehtoistyö tuntuu mielekkäältä. Tuntuu kivalta, kun pystyy auttamaan näkövammaisia, jotta he saavat hengellisen lehden luettavakseen. Lehteä tehdessä tulee itsekkin luettua mielenkiintoisia juttuja ja artikkeleita.”

Mukaan lehdentekijäksi

Ristin Voitto -lehden sähköinen, painoon mennyt aineisto muutetaan tietokoneen tekstinkäsittelyohjelmalla pelkkää tekstiä sisältäväksi tiedostoksi. Kaikki lehden kuvallinen eli graafinen sisältö poistetaan.

Valmis tiedosto siirretään Näkövammaisten Keskusliiton Tiedonhallintapalveluiden (THP) palvelimelle. THP valmistaa aineistosta sekä Luetus- että Daisy-version. Puolen tunnin kuluttua siirtämisestä lehden Luetus-versio on tietokoneella lukevien THP:n asiakkaiden haettavissa. Perjantaisin Näkövammaisten Keskusliiton äänittäjä monistaa Daisy-äänilehden CD-levyille ja postittaa ne tilaajille.

Muokkausryhmän toimintaan voi osallistua asuinpaikasta riippumatta. Muokkaajalla tulee olla oma tietokone, tekstinkäsittelyohjelma ja internet-yhteys.

Ota yhteyttä sähköpostitse Soini Siirtolaan osoitteella: soini.siirtola@luukku.com, jos kiinnostuit työstä tai haluat tilata Ristin Voitto -lehden Daisy-versiona. Lehti on maksuton kuulonäkövammaisille ja näkövammaisille. ◆

Uutta kuntoutuksessa

JET-koulutuksen kehittämishanke

Teksti: Kaija Pekkanen

Olin mukana koulutuksessa, jossa suoritettiin Johtamisen erikoisammattitutkinto. Jet-tutkintoon sisältyvät suoritukset liittyivät kiinteästi omiin työtehtäviin. Tutkintoon kuului myös kehittämisprojekti. Valitsin oman kehittämisprojektini aiheeksi Kelan rahoittaman yksilöllisen kuntoutusjakson.

Taustaa

Kuurosokeiden Toimintakeskus on järjestänyt Kelan rahoituksella yksilöllistä sopeutumisvalmennusta vuodesta 1993 lähtien. Vuosien myötä Kelan vaatimukset toteutettavalle kuntoutustoiminnalle ovat jatkuvasti kasvaneet. Kela ostaa kuntoutuspalvelut järjestämällä tarjouskilpailun. Kuurosokeiden Toimintakeskus on aiemmin toteuttanut Kelan rahoituksella yksilöllistä sopeutumisvalmennusta.

Uusi sopimuskausi alkoi vuoden 2011 alusta. Uudessa tarjouskilpailussa ei ollut enää mahdollisuutta tarjota yksilöllistä sopeutumisvalmennusta, vaan ainoastaan yksilöllistä kuntoutusjaksoa. Tämä toi toteutettavalle kuntoutukselle entistä suurempia haasteita varsinkin kuntoutuksen henkilöstön suhteen.

Kuurosokeiden Toimintakeskuksen kuntoutustyöryhmällä on ollut dokumentoitu laatujärjestelmä vuodesta 1998 lähtien. Laatukäsikirjassa kuvataan Toimintakeskuksen laatujärjestelmä sisältäen kuntoutuksen työprosessit sekä kuntoutuksen tarjoamat tuotteet ja palvelut. Laatukäsikirjan tavoitteena on ohjata kuntoutustoiminnan henkilökuntaa yhdenmukaisesti toimintaperiaatteisiin ja työtapoihin.

Valitsin kehittämissuorituksen aiheeksi yksilöllisen kuntoutusjakson prosessikuvauksen tekemisen, sillä uusi standardi muutti yksilöllisen kuntoutusjakson prosessia niin oleellisesti, että se oli kuvattava suurelta osin uudelleen. Muutos-tarvetta aiheutti myös yhdistyksen organisaatiomuutos, joka toteutui vuonna 2010.

Kuntoutustyöryhmä toimii kiinteänä tiiminä, joka kehittää ja arvioi sää-

nöllisesti toteutettua kuntoutusta yhteisissä kehittämissuorituksissaan.

Kuntoutustyöryhmä on myös ollut mukana projektissa kehittämässä yksilöllistä kuntoutusjaksoa. Muutamissa kehittämissuorituksissa oli mukana kuntoutumispäällikkö. Kuntoutumiskeskuksen ja Toimintakeskuksen kuntoutustyöntekijät ovat tavanneet toisiaan yhteisissä koulutuspäivissä, jolloin on luotu yhteisiä toimintatapoja kuntoutukseen.

Kuntoutusprosessin kuvaamisen hyödyt

Tavoitteena on, että kuntoutusjakso etenee sujuvasti ja asiakas voi keskittyä omaan kuntoutumiseensa. Hän kokee olonsa turvalliseksi ja luottaa työntekijöiden ammattitaitoon.

Kuntoutusjakson laatu voidaan varmistaa. Kuntoutus pystytään toteuttamaan aina asiantuntemuksella ja samanlaatuisena.

Kuntoutustyöntekijät tietävät oman roolinsa ja tehtävänsä kuntoutusprosessin eri vaiheissa. Työntekijöiden vastuunjako on selkeä.

Kaikki tehtävät tulevat hoidettua tehokkaasti. Tehtävät on määritelty niin selkeästi ja kattavasti, että työntekijät eivät tee samoja asioita tai jotkut tehtävät eivät jää hoitamatta.

Selkeä työnjako antaa työntekijälle mahdollisuuden kehittää omaa työtään ja luoda oman tapansa tehtävän hoitamiseen. Kun jokainen tietää omat työnsä, vältetään sekaannukset ja saadaan työrauha.

Kuntoutusprosessiin tulee muutoksia myös sopimuskauden aikana. Kun prosessi on kuvattu, on uusien toimintatapojen liittäminen kuntoutuspalveluihin helpompaa. Samalla tulee esille, kuinka muutos vaikuttaa prosessin eri vaiheisiin tai vastuiden jakautumiseen.

Lopputulos

Kuntoutustyöryhmä on toteuttanut ja saanut kokemuksia uuden standardin mukaisesta kuntoutusjaksosta. Uusi kuntoutusjakso on tuonut muutoksia kuntoutustyöntekijöiden työskentelyyn. Muutokset ovat niin oleellisia, että ne näkyvät myös asiakkaille. Uusina toimintamuotoina asiakkaille ovat tulleet muun muassa tavoitteiden laadinta kirjallisesti GAS-menetelmällä

(Goal Attainment Scaling) sekä kuntoutuspäiväkirjan pitäminen.

Kuntoutusjakson rutiiniprosessien kuvaus auttaa työryhmää työhallinnassa. Prosessikuvauksesta selviävät myös kehittämistarpeet ja toiminnan standardinmukaisuus.

Kuntoutustoiminnan kehittäminen ei lopu kehittämisprojektin valmistumiseen, vaan jatkuu edelleen. Asiakkaiden ja työntekijöiden kokemukset kuntoutusjakson toimivuudesta otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä.

Kaija Pekkanen
sosiaalityöntekijä ◆

JET-koulutuksen taustaa

Suomen Kuurosokeat ry:n esimiehet osallistuivat esimieskoulutukseen eli JET-tutkintoon Tampereen Aikuiskoulutuskeskuksessa. Koulutus alkoi 1.9.2010 ja päättyi 15.2.2012.

Tuntosarven numeroissa esitellään koulutukseen liittyvät kehittämissankkeet. Aikaisemmissa numeroissa on käsitelty henkilöstöhallinnon ja työn suunnittelun (3/2012) ja johtamismenetelmien (4/2012) kehittämiseen liittyvät sankkeet.

Osa Toimintakeskuksen retki-ryhmästä Spa Tervis Pärnun aulassa. Kuvassa vasemmalta lukien: Seppo Kamppinen, Ari Kääpä, Seija Hakanen, Osmo Perttula ja Ville Mäki. Edessä Merja Haavisto.

Pärnun-matkalla

Teksti: Ville Mäki, kuva: Pentti Pietiläinen

Pärnun-matka alkoi sunnuntaina 22.4. Sinne lähti Toimintakeskuksesta kahdeksan asukasta, tulkit ja matkan järjestäjä **Pentti Pietiläinen**. Lähdimme Toimintakeskuksesta klo 6.00 ja linja-autoasemalta puoli seitsemän maissa. Pysähdyimme Hämeenlinnassa kahville ja otimme mukaan lisää matkustajia. Sitten menimme Helsingin satamaan. Laiva lähti klo 10.30 ja saapui Tallinnaan kahta tuntia myöhemmin. Siellä menimme bussilla Pärnuun Tervis-nimiseen kylpylä-hotelliin.

Seuraavana aamupäivänä olivatkin ensimmäiset hoidot. Iltapäivällä osa oli ulkoilemassa ja osa pysytteli sisällä. Sää oli melko pilvinen.

Tiistaina hoidot jatkuivat aamupäivällä. Iltapäivällä oli kiertoajelu

Pärnussa. Käytiin paikallisissa kaupoissa ja tutustuttiin nähtävyyksiin.

Keskiviikkona jatkettiin hoitoja. Iltapäivällä osa porukastamme lähti retkelle, joka suuntautui Latvian puolelle. Matkan varrella tutustuttiin Viron ja Latvian rajaseutuun. Latvian puolella pysähdyimme erääseen pikkukylään, jossa saimme paikallista ruokaa. Syömisen jälkeen palasimme takaisin Pärnuun.

Torstaina olikin jo kotiinlähdön aika. Pakkasimme laukut ja söimme aamiaisen. Sitten lähdettiin bussilla takaisin Tallinnaan. Laiva lähti kahdelta. Kahta tuntia myöhemmin olimme Helsingissä. Sieltä lähdimme kohti Tamperetta. Pysähdyimme Hämeenlinnassa jättämässä osan matkustajista ja kävimme kahvitauolla. Tampereella oltiin perillä puoli kahdeksalta. ♦

Etelässä näihin ei törmää!

Kuva: Timo Leppäjärvi